The Journal of the Royal Institute of Thailand
Vol. 31 No. 3 Jul.-Sep. 2006

ศัพท์สับสน : caecum, colon, irritable bowel syndrome, irritable colon syndrome โรคลำไส้แปรปรวน, โรคลำไส้หงุดหงิด

สมชัย บวรกิตติ
ราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์
ราชบัณฑิตยสถาน

เนื่องจากมีการใช้คำศัพท์ชื่อข้างต้นค่อนข้างสับสนและขาดความแม่นยำ จึงขอนำมาอภิปรายฟื้นความรู้ดังนี้

Intestine ไส้, ลำไส้ น. ส่วนของทางเดินอาหารต่อจากกระเพาะอาหารถึงทวารหนัก คมม. bowel, gut

caecum ซีคัม น. (๑) กระพุ้ง, ถุง, โพรงตัน น. คมม. cul-de-sac, (๒) ไส้ตัน น. ส่วนแรกของลำไส้ใหญ่ ลักษณะเป็นกระพุ้ง มีลำไส้เล็กส่วนปลาย, โคลอน และไส้ติ่ง มาเปิดเข้า คมม. blind gut, blind intestine, intestinum caecum

colon โคลอน น. ลำไส้ใหญ่ส่วนต่อจากซีคัมถึงไส้ตรง; เรียกกันอย่างอนุโลมผิด ๆ หมายถึงลำไส้ใหญ่ทั้งหมด (large intestine)

แปรปรวน ก. เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาไม่อยู่ที่เป็นปรกติ เช่น อากาศแปรปรวน, รวนเร เช่น ใจแปรปรวน

หงุดหงิด ว. มีอารมณ์เสียอยู่เสมอ ๆ เช่น เขาเป็นคนหงุดหงิดง่าย, มีอารมณ์เสียเพราะไม่ได้ดังใจหรือไม่เป็นไปตามกำหนด

ดังนั้น irritable bowel syndrome ควรบัญญัติว่า “กลุ่มอาการ (โรค) ลำไส้หงุดหงิด”* จะถูกต้องกว่าโรคลำไส้แปรปรวน ส่วนคำภาษาอังกฤษควรใช้ irritable bowel syndrome เพื่อหลีกเลี่ยงคำ *โคลอน* ซึ่งไม่ได้มีความหมายว่าเป็นลำไส้ หรือลำไส้ใหญ่

เอกสารประกอบการเรียบเรียง

๑. พจนานุกรม**ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์; ๒๕๔๖, หน้า ๗๑๗, ๑๒๓๕, ๑๒๓๕
๒. **ศัพท์แพทยศาสตร์ อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์; ๒๕๔๗ (แก้ไขเพิ่มเติม), หน้า ๔๕, ๘๐
๓. **Dorland's Illustrated Medical Dictionary. 30th Edition.** Philadelphia : Saunders (An Imprint of Elsevier); 2003. p. 299, 391, 944,1821

น. หมายถึง คำนาม
ก. หมายถึง คำกริยา
ว. หมายถึง คำวิเศษณ์
คมม. หมายถึง มีความหมายเหมือนกับ

* มีผู้ทักท้วงว่าคำ *หงุดหงิด* ใช้ได้เฉพาะกับคนเท่านั้น เพราะเป็นอารมณ์ เป็นความรู้สึกซึ่งลำไส้ไม่มี ผู้เขียนขออ้างความรู้ทางกายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาว่า ลำไส้มีเส้นประสาทมาเลี้ยง และมีอากัปกิริยาตอบสนองเมื่อได้รับการกระตุ้น และผู้เขียนไม่พบว่าเคยมีหลักฐานแสดงว่า ลำไส้ไร้อารมณ์ไร้ความรู้สึก